

Lotte Rustad Thorsen

Levekår blant synshemmede

Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017

- tilleggsutvalg synshemmede

Sammendrag

I 2017 gjennomførte Statistisk sentralbyrå Levekårsundersøkelsen EU-SILC på et tilleggsutvalg av synshemmede. Dette utvalget fikk identiske spørsmål til det vi har stilt til et representativt utvalgt av hele befolkningen 16 år og over. Tema for undersøkelsen i 2017, i tillegg til de årlig faste spørsmålene, var organisasjonsaktivitet, politisk deltakelse, sosial kontakt og friluftaktiviteter. I dette notatet har vi tatt ut hoved tabeller på fleste tema i undersøkelsen og sammenlignet de synshemmede med tilsvarende tall for befolkningen som helhet. Dette er en enkel tabellrapport og det er ikke gjort mer inngående analyser av sammenhenger eller relatert resultatene til annen statistikk eller litteratur på feltet.

Resultatene fra undersøkelsen viser at det for mange av områder vi har kartlagt er små eller ingen forskjeller mellom synshemmede og befolkningen som helhet. Det er likevel noen forskjeller på enkelte områder.

Synshemmede skiller seg positivt ut når det gjelder politisk deltakelse, organisasjonsaktivitet og frivillig arbeid. Gruppen skiller seg noe negativt ut når det gjelder helse, livskvalitet og yrkesdeltakelse. Når det gjelder områder som livsstil, sosial kontakt, medmenneskelig tillit, bolig, økonomi og økonomiske vansker finner vi få forskjeller mellom synshemmede og befolkningen som helhet.

Vi har i denne rapporten fordelt etter om man har medfødt synshemming eller ikke og om man svaksynt, sterkt svaksynt eller blind. Dette er likevel ikke noen grundig analyse av forskjeller mellom ulike grupper av synshemmede. For å kunne si noe sikkert om forskjeller blant ulike grupper av synshemmede, trengs det grundigere analyser enn det som er gjort her.

Innhold

Sammendrag	2
Innhold	3
1. Innledning	4
1.1. Om undersøkelsen	4
2. Helse	8
2.1. Helseøkonomi	11
3. Livsstil og levevaner	14
4. Friluftsliv	16
5. Politisk deltakelse	18
6. Organisasjonsaktivitet	20
6.1. Aktivt medlemskap	21
6.2. Frivillig arbeid	23
7. Livskvalitet	25
7.1. Sosial kontakt.....	28
7.2. Medmenneskelig tillit.....	29
8. Bolig	32
8.1. Boligstandard	33
9. Økonomi	35
9.1. Materielle og sosiale mangler	37
10. Arbeid	39
Vedlegg A: Utvalgsusikkerhet	42
Tabellregister	45

1. Innledning

På oppdrag fra Blindeforbundet har Statistisk sentralbyrå gjennomført Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 på et tilleggsutvalg av personer med synshemming. Undersøkelsen ble gjennomført i juni 2017 som et telefonintervju. Undersøkelsen kartlegger ulike levekårstema som helse, livsstil, friluftsliv, politisk deltakelse, livskvalitet, sosial kontakt, medmenneskelig tillit, boforhold, økonomi og arbeidsforhold.

I denne rapporten vil vi gi hoved tabeller for de aller fleste av temaene som er dekket i undersøkelsen fordelt etter om synshemmingen er medfødt eller ikke og type synshemming. Noen tabeller er også fordelt etter alder, kjønn og type husholdning. Anonyme data fra undersøkelsen vil bli stilt til rådighet fra NSD (Norsk senter for forskningsdata) for forskere og studenter som måtte ønske å gjøre ytterligere analyser av materialet.

1.1. Om undersøkelsen

Til undersøkelsen ble det trukket et utvalg på 702 personer 16 år og over per 31.12.2016. Det er Blindeforbundet som har gitt SSB opplysninger som ligger til grunn for utvalget, og undersøkelsen er representativ med utgangspunkt i den populasjonen. Om denne populasjonen er representativ for alle med synshemming i Norge er det vanskelig for SSB å gjøre en vurdering av¹.

Utvalget ble trukket stratifisert etter alder. Grunnen til at utvalget ble trukket stratifisert for alder er at andelen med synshemming øker med økende alder. Flere får problemer med synet når de blir eldre og hadde man trukket tilfeldig i medlemsmassen ville man fått med svært få i de yngre aldersgruppene. I tillegg er personer som leser punktskrift skilt ut som egen gruppe og alle ble trukket til å delta i undersøkelsen.

Å trekke utvalg på denne måten kalles disproporsjonalt stratifisert utvalg. Dette er en egnet trekkemåte for i dette tilfellet å kunne produsere omtrent like nøyaktig statistikk i små som i store grupper. Når man trekker utvalg på denne måten må en i senere analyser av hele utvalget vekte resultatene, slik at styrkeforholdet mellom gruppene blir riktig. Resultatene i denne rapporten er vektet for å rette opp dette styrkeforholdet.

Det er ikke alle som er trukket til undersøkelsen (bruttoutvalget) som faktisk deltar i undersøkelsen. Det var 389 synshemmede som svarte på undersøkelsen (nettoutvalget), i tillegg var det 31 som viste seg og ikke ha synshemming. Det vil si at en endte opp med et bruttoutvalg på 671 personer. For å rette opp skjevheter som kan oppstå på grunn av at alle ikke deltar i undersøkelsen (frafall) er det beregnet vekter. De som har blitt intervjuet er blir da vektet slik at fordelingen av enkelte kjennetegn blir lik den vi finner blant dem som er trukket til undersøkelsen. Vi har etterstratifisert utvalget etter kjønn, aldergruppe og høyeste fullførte utdanning og tilordnet frafallsvekter på grunnlag av dette.

Siden undersøkelsen er identisk med den som gjennomføres for hele befolkningen 16 år og over er det mulig å sammenligne resultatene for de synshemmede med hele befolkningen. For at resultatene for de synshemmede skal kunne sammenlignes med befolkningen er det også laget vekter som justerer resultatene for befolkningen til å ha lik fordeling etter kjønn og alder. På denne måten vil resultatene for de synshemmede og befolkningen være mer sammenlignbare og

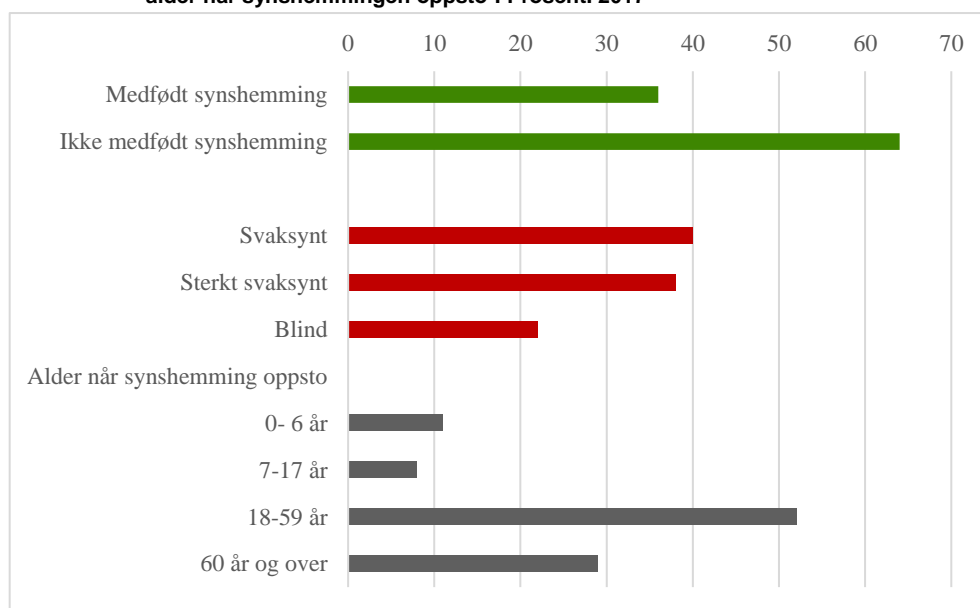
¹ For en mer detaljert beskrivelse av utvalget og innsamling av data se dokumentasjonsnotatet om undersøkelsen på ssb.no. Når denne rapporten skrives er ikke notatet blitt publisert ennå, men det vil bli publisert innen kort tid.

resultatene vil ikke være forstyrret av forskjeller i kjønn og alder mellom de to utvalgene. Dette gjør også at tallene for befolkningen ikke vil være like dem vi har publisert andre steder hvor tallene speiler alders og kjønnsfordelingen i hele den norske befolkning 16 år og over.

I utvalgsundersøkelser kan vi ikke vite med sikkerhet om det resultatet vi får, er det samme som vi ville fått om vi hadde foretatt en totaltelling. Dette kalles utvalgsusikkerhet. Utvalgsusikkerheten øker når antallet personer i utvalget er lite. Noen av gruppene vi fordeler etter i denne rapporten utgjør relativt få personer. Når man har et lite antall observasjoner vil det være forholdsvis stor usikkerhet knyttet til andelene og forskjeller mellom grupper vil dermed i stor grad være statistisk usikre. I dette notatet kommenterer vi ikke dette i hvert enkelt tilfelle underveis, men fremhever om forskjeller er sikre eller usikre der det er spesielt interessant. Som hovedregel kommenterer vi kun på statistisk sikre forskjeller (for mer informasjon se vedlegg A).

I undersøkelsen blant synshemmede hadde 36 prosent en medfødt synshemming og 64 prosent hadde fått en synshemming en gang i løpet av livet². 40 prosent av utvalget var svaksynte, 38 prosent var sterkt svaksynte og 22 prosent var blinde. Av de som ikke hadde en medfødt synshemming var 11 prosent under 7 år da de fikk synshemmingen, 8 prosent var i alderen 6-17 år, 52 prosent var i alderen 18-59 år og 29 prosent var 60 år eller over.

Figur 1 Synshemmede etter om synshemmingen er medfødt eller ikke, type synshemming og alder når synshemmingen oppsto¹. Prosent. 2017

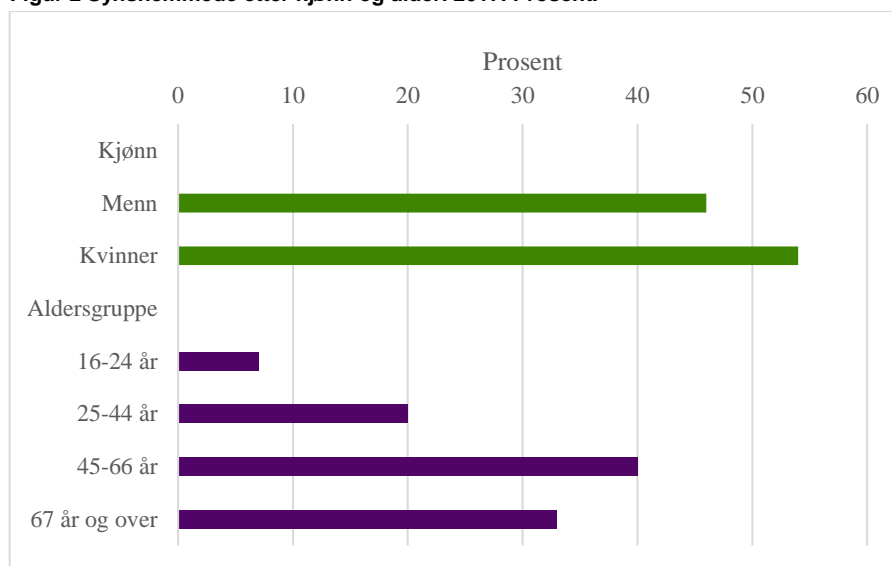

¹ Andel blant dem som ikke har medfødt synshemming

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

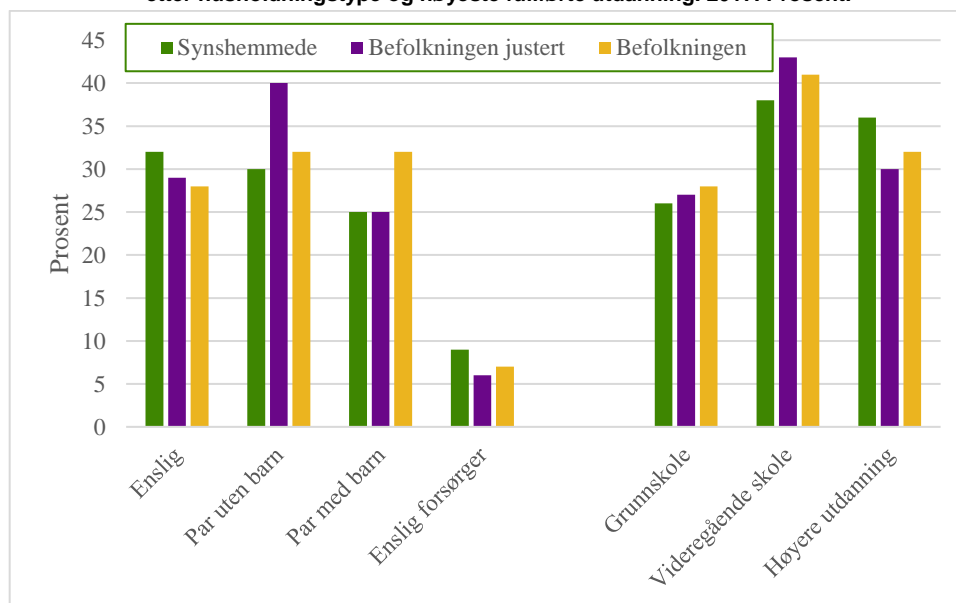
Blant de synshemmede i undersøkelsen er 46 prosent menn og 54 prosent kvinner. 7 prosent er i alderen 16-24 år, 20 prosent er 25-44 år, 40 prosent er 45-66 år og 33 prosent er 67 år eller over. De synshemmede er noe eldre enn det som tilfellet for hele befolkningen over 16 år, men som nevnt innledningsvis har vi justert befolkningstallene i rapporten slik at de har lik aldersfordeling som utvalget av synshemmede.

² Tallene er da vektet for at unge og de som leser punktskrift har en høyere trekk sannsynlighet, i tillegg er det også vektet for frafall. Alle tallene er i denne rapporten er vektet på samme måte, slik at dette ikke vil bli omtalt videre i rapporten.

Figur 2 Synshemmede etter kjønn og alder. 2017. Prosent.

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

32 prosent av de synshemmede er enslige, 30 prosent er i parforhold uten barn, 25 prosent er i parforhold med barn og 9 prosent er enslige forsørgere. Sammenligner man med befolkningen, som vi har vektet til å samme alders og kjønnsfordeling som de synshemmede, finner vi at det er noe høyere andel enslige og enslige forsørgere og en lavere andel som er i parforhold uten barn blant de synshemmede. Andelen som er i parforhold med barn er lik blant de synshemmede og i befolkningen i samme alder. Sammenligner en de synshemmede med befolkningen uten å justere for hvordan alders og kjønns sammensetningen er blant de synshemmede, er det først og fremst større andel som er i parforhold med barn og lavere andel enslige i befolkningen sammenlignet med de synshemmede som gruppe.

Figur 3 Synshemmede, befolkningen justert for alder og kjønn og befolkningen 16 år og over, etter husholdningstype og høyeste fullførte utdanning. 2017. Prosent.

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

26 prosent av de synshemmede har grunnskole, 38 prosent har videregående og 36 prosent har høyere utdanning som høyeste fullførte utdanningsnivå. Sammenligner vi med befolkningen som er justert for alderssammensetning er det små forskjeller,

men synshemmede har en noe høyere andel med høyere utdanningsnivå. Men forskjellen er liten og ikke statistisk signifikant.

2. Helse

I Levekårsundersøkelsen kartlegger vi det vi kaller egenvurdert helse. Spørsmålet som stilles er; Hvordan vurderer du din egen helse sånn i sin alminnelighet? Svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig og svært dårlig. Resultatene viser at synshemmede vurderer sin egen helse klart dårligere enn befolkningen som helhet. Mens 74 prosent i befolkningen vurderer sin egen helse som svært god eller god, gjelder dette 55 prosent av de synshemmede. Det kan se ut til at de som har medfødt synshemming vurderer sin egen helse noe bedre enn de som har fått en synshemming i løpet av livet. Personer som er svaksynte vurderer også i noe større grad sin egen helse som dårlig eller svært dårlig, sammenlignet med dem som er sterkt svaksynte og blinde. En større del av sterkt svaksynte og blinde karakteriserer sin egen helse som verken god eller dårlig.

Tabell 1 Egenvurdert helse, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	Svært god	God	Verken god eller dårlig	Dårlig	Svært dårlig	Antall svar
Alle synshemmede	12	43	25	17	4	389
Ikke medfødt	11	39	24	20	6	229
Medfødt	14	50	26	10	0	160
Type synshemming						
Svaksynt	15	39	19	26	1	114
Sterkt svaksynt	10	47	26	13	4	119
Blind	8	48	27	7	9	133
Befolkningen	25	49	17	8	1	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I Levekårsundersøkelsen kartlegger vi også egenvurdert funksjonsevne. Nedsatt funksjonsevne blir her definert som ”person med langvarig sykdom eller helseproblem, funksjonshemminger eller plager som medfører begrensninger i å utføre alminnelige hverdagsaktiviteter, og at disse begrensningene har vart i seks måneder eller mer”. I tillegg spør vi om disse begrensningene gjelder i noen eller stor grad. Ikke uventet er det en lagt høyere andel blant personer med synshemming som svarer at de har nedsatt funksjonsevne sammenlignet med befolkningen i helhet. 70 prosent av dem med synshemming vurderer selv at de har nedsatt funksjonsevne, tilsvarende andel i hele befolkningen er 18 prosent. Det er også større andeler som opplever at de har begrensninger i hverdagen. Skiller man ut kun dem som rapporterer om nedsatt funksjonsevne er det ikke store forskjeller mellom synshemmede og personer med nedsatt funksjonsevne i befolkningen som helhet. Blant synshemmede som vurderer at de har nedsatt funksjonsevne svarer 35 prosent at de har store og 65 prosent at de har noen begrensninger. Blant personer med nedsatt funksjonsevne i befolkningen som helhet svarer 31 prosent at de har store og 69 prosent at de har noen begrensninger i hverdagen.

Det ser ut til at personer som har fått en synshemming i løpet av livet vurderer at de har større begrensninger enn personer med medfødt synshemming. Blinde rapporterer også om større begrensninger i hverdagen enn svaksynte.

Tabell 2 Egenvurdert funksjonsevne, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Begrensninger i hverdagen			Antall svar
	Nedsatt funksjonsevne	Store begrensninger	Noen begrensninger	
Alle synshemmede	70	25	45	389
Ikke medfødt	74	32	42	229
Medfødt	63	11	52	160
Type synshemming				
Svaksynt	65	19	45	114
Sterkt svaksynt	70	22	48	119
Blind	86	43	42	133
Befolkningen	18	6	12	6179
Nedsatt funksjonsevne synshemmede		35	65	268
Nedsatt funksjonsevne befolkningen		31	69	937

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Det er kjent fra tidligere at egenvurdert helse varierer med alder og at eldre i større grad rapporterer om helseproblemer sammenlignet med yngre. Det er også slik at kvinner, i noe større grad enn menn rapporterer om dårlig helse. Vi har derfor fordelt spørsmålene om egenvurdert helse og funksjonsevne etter alder og kjønn. Når vi fordeler på denne måten finner vi at de aller yngste synshemmede (16-24 år) rapporterer ganske likt om helsen sin, som tilsvarende aldergruppe i befolkningen som helhet. I alle andre aldergrupper rapporterer synshemmede i større grad om dårlig helse. Blant de synshemmede rapporterer kvinner i noe større grad enn menn at de har svært god og god helse, men forskjellene mellom kjønnene er små. I befolkningen rapporterer kvinner og menn likt om sin helsetilstand når vi har vektet befolkningen etter utvalget av synshemmede.

Tabell 3 Egenvurdert helse, etter alder og kjønn. 2017. Prosent.

	Svært god	God	Verken god eller dårlig	Dårlig	Svært dårlig	Antall svar
Alle synshemmede	12	43	25	17	4	389
Alder						
16-24 år	13	65	13	1	7	162
25-44 år	14	35	29	20	2	227
45-66 år	12	43	23	14	7	
67 år og over	9	43	26	21	1	38
Kjønn						88
Menn	7	41	30	18	4	132
Kvinner	16	44	20	16	4	131
Befolkningen	25	49	17	8	1	6179
Alder						
16-24 år	44	42	12	2	0	3165
25-44 år	32	51	11	4	1	3014
45-66 år	27	48	17	8	1	
67 år og over	14	51	22	11	1	784
Kjønn						1855
Menn	24	51	17	7	1	2347
Kvinner	26	48	17	8	1	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Når vi fordeler egenvurdert funksjonsevne etter alder og kjønn finner vi at rundt halvparten av dem i alderen 16-24 år med synshemming vurderer selv at de har nedsatt funksjonsevne. Andelene er noe høyere i eldre aldergrupper. Det samme viser seg i forhold til om man opplever at man har begrensninger i hverdagen. Jevnt over øker andelene med alder. I befolkningen finner vi det samme mønsteret, både andelen med nedsatt funksjonsevne og begrensninger i hverdagen øker med alder.

Blant de synshemmede er det noe høyere andel som vurderer at de har nedsatt funksjonsevne blant menn, men forskjellene er små. Vi finner ingen forskjeller i begrensninger i hverdagen mellom kjønnene. I befolkningen er det en noe høyere andel kvinner som rapporterer om å ha nedsatt funksjonsevne og kvinner rapporterer også i større grad om begrensninger i hverdagen sammenlignet med menn.

Tabell 4 Egenvurdert funksjonsevne, etter alder og kjønn. 2017. Prosent

	Begrensninger i hverdagen			Antall svar
	Nedsatt funksjonsevne	Store begrensninger	Noen begrensninger	
Alle synshemmede	70	25	45	389
Alder				
16-24 år	53	14	39	38
25-44 år	73	22	51	88
45-66 år	76	26	50	132
67 år og over	65	28	37	131
Kjønn				
Menn	72	28	44	162
Kvinner	69	22	46	227
Befolkningen	18	6	12	6179
Alder				
16-24 år	8	2	6	784
25-44 år	13	4	9	1855
45-66 år	19	6	13	2347
67 år og over	22	7	15	1193
Kjønn				
Menn	15	5	10	3165
Kvinner	21	6	15	3014

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsvurdering synshemmede. Statistisk sentralbyrå

2.1. Helseøkonomi

I undersøkelsen har vi også spurt om hvordan utgifter i relatert til helsetilstanden tynger husholdningens økonomi. I Norge hvor vi har et relativt godt velferdstilbud er utgifter til helserelaterte tjenester noe som ikke tynger det store flertallet av husholdningene. Vi har spurt om utgifter til medisinsk behandling, tannlegebehandling eller medisiner tynger husholdningens økonomi. På disse spørsmålene kan man svare svært tyngende, noe tyngende, ikke tyngende i det hele tatt eller at det ikke er noen i husholdningen som har behov for behandling eller medisiner.

Blant de synshemmede er det 21 prosent som opplever at utgifter til medisinsk behandling er svært eller noe tyngende, 25 prosent svarer at utgifter til tannlege er svært eller noe tyngende og 17 prosent rapporterer at utgifter til medisiner er svært tyngende. Sammenlignet med befolkningen rapporterer synshemmede gjennomgående i noe større grad at de opplever at de har tyngende helseutgifter. Det er utgifter til medisinsk behandling som oppleves som mest tyngende. 21 prosent av de synshemmede svarer at de opplever utgifter til medisinsk behandling som tyngende, i befolkningen er denne andelen 13 prosent.

Fordeler man etter ulike grupper av synshemmede rapporterer de som har fått en synshemming i løpet av livet i noe større grad at de opplever at de har tyngende helseutgifter. Men forskjellene er små og kun tannlegeutgifter som er statistisk

signifikant. Vi finner ingen statistisk signifikante forskjeller mellom ulike typer synshemming.

Tabell 5 Andel med svært eller noe tyngende utgifter til medisinsk behandling, tannlege eller medisiner, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Svært tyngende eller noe tyngende utgifter til			Antall svar
	Medisinsk behandling	Tannlege	Medisiner	
Alle synshemmede	21	25	17	389
Ikke medfødt	23	29	19	229
Medfødt	17	18	12	160
Type synshemming				
Svaksynt	21	21	13	114
Sterkt svaksynt	19	27	17	119
Blind	22	33	24	133
Befolkningen	13	19	10	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Vi har også kartlagt om det er udekket behov for medisinsk behandling, tannlegebehandling. Her har vi spurt om det noen gang i løpet av de siste 12 månedene har hatt behov for behandling uten å få det. De som har svart ja på dette spørsmålet har fått et oppfølgingsspørsmål om hva som var årsaken til dette. Det er få som opplever udekket behov for behandling i Norge. Blant de synshemmede svarer 4 prosent at det har et udekket behov for medisinsk behandling, tilsvarende andel i befolkningen er 2 prosent. Blant dem som svarer at de har udekkede behov er det ingen som mener det er på grunn av økonomi. Svarene til dem som har udekkede behov fordeler seg på ulike andre grunner og det er ingen av kategoriene som peker seg ut som generell for dem som opplever udekkede behov. Det er stor grad praktiske årsaker til at man ikke har fått behandling når man har opplevd behov for det.

Når det gjelder udekket behov for tannlegebehandling er det 5 prosent av de synshemmede som rapporterer om dette, i befolkningen er det 6 prosent som rapporterer om det samme. Når det gjelder tannlegebehandling er det flere som oppgir at det er økonomiske årsaker til at de har et udekket behov, både blant synshemmede og i befolkningen som helhet. De synshemmede skiller seg ikke fra hva vi finner ellers i befolkningen. Man må betale for tannlege behandling selv i Norge, noe som da vises gjennom at det er denne typen behandling hvor man finner at det er udekkede behov i befolkningen, sammenlignet med medisinsk behandling som til stor del er subsidiert.

Tabell 6 Andel med udekket behov for medisinsk behandling eller tannlege, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	<u>Medisinsk behandling</u>		<u>Tannlege</u>		Antall svar
	Udekket behov	Pga økonomi	Udekket behov	Pga økonomi	
Alle synshemmede	4	0	5	4	389
Ikke medfødt	5	0	7	5	229
Medfødt	4	0	1	1	160
Type synshemming					
Svaksynt	6	0	5	3	114
Sterkt svaksynt	4	0	2	1	119
Blind	3	0	11	11	133
Befolkningen	2	0	6	4	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

3. Livsstil og levevaner

I undersøkelsen har vi også kartlagt høyde, vekt, fysisk aktivitet og kosthold.

Når vi har beregnet kroppsmasseindeks (KMI) er den beregnet etter vanlige måter å gjøre dette på. Det vil si at man tar selvrappert vekt dividert med kvadratet av høyden, dvs at man viser balansen mellom høyde og vekt. Det er verdens helseorganisasjon som har fastsatt grenseverdiene i forhold til undervekt og overvekt. Dette målet fungerer godt for å måle dette i en befolkning, men brukt på enkeltpersoner kan det noen ganger være misvisende (eks personer med mye muskler kan bli overvektige).

Når vi sammenligner synshemmede med befolkningen finner vi at andelen normalvektige er lik. Det er heller ikke store forskjeller i gruppene med overvekt, men det er en noe større andel som har en KMI på over 30 blant de med synshemming. Det er spesielt de som er sterkt svaksynte som skiller seg ut i negativ retning her.

Tabell 7 Kroppsmasseindeks, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Normalvektig	Undervektig (under 18,5)	Noe		Fedme (over 30)	Gjennom- snitt KMI	Antall svar
			overvektig (25-26)	Overvektig (27-29)			
Alle synshemmede	44	1	18	14	22	26,0	389
Ikke medfødt	43	1	18	18	20	25,9	229
Medfødt	47	1	19	9	24	26,4	160
Type synshemming							
Svaksynt	48	0	21	12	19	25,9	114
Sterkt svaksynt	44	0	14	15	26	26,4	119
Blind	44	5	17	16	19	25,5	133
Befolkningen	45	1	22	15	17	25,7	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I undersøkelsen er det spurt om hvor mye tid man i løpet av en vanlig uke en holder på med fysisk aktivitet på fritiden som gir økt puls og som får en til å puste fortere i 10 min. 30 prosent av de synshemmede og 28 prosent i befolkningen, gjør ingen aktivitet. Også når det gjelder de som har drevet med slik aktivitet er det ikke noe som skiller synshemmede fra befolkningen i helhet. Blant synshemmede kan det se ut til at de med medfødt synshemming er noe mer aktive enn dem som ikke har medfødt synshemming. De som er sterkt svaksynte er i minst grad er fysisk aktive, og både svaksynte og blinde rapporterer om mer fysisk aktivitet.

Tabell 8 Hvor mye tid til fysisk aktivitet på fritiden som gir økt puls, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Ingen 30 min eller aktivitet	30-60 minutter	1-2 timer	2-5 timer	5 timer eller mer	Antall svar
Alle synshemmede	30	2	9	13	27	389
Ikke medfødt	34	1	8	15	22	229
Medfødt	21	3	12	8	36	160
Type synshemming						
Svaksynt	28	2	13	9	29	114
Sterkt svaksynt	34	3	8	18	23	119
Blind	25	0	6	11	28	133
Befolkningen	28	2	8	15	31	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Når det gjelder kosthold kan vi ikke se at de som er synshemmet skiller seg fra befolkningen som helhet. Det er noen små variasjoner, men resultatene gir oss ikke grunn til å si at det er systematiske forskjeller mellom dem med synshemming og befolkning for øvrig.

Tabell 9 Hvor ofte en spiser frukt eller bær, etter type synshemming. 2017. Prosent

	To eller flere ganger om dagen	En gang om dagen	4-6 ganger om uken	1-3 ganger i uken	Sjeldnere enn 1 gang i uken	Aldri	Antall svar
Alle synshemmede	24	42	15	16	3	1	389
Ikke medfødt	27	44	11	14	3	1	229
Medfødt	18	38	22	18	4	1	160
Type synshemming							
Svaksynt	29	38	10	20	2	2	114
Sterkt svaksynt	22	41	21	12	3	1	119
Blind	17	45	15	17	6	0	133
Befolkningen	27	41	12	15	4	1	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Tabell 10 Hvor ofte en spiser grønnsaker eller salat, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	To eller flere ganger om dagen	En gang om dagen	4-6 ganger om uken	1-3 ganger i uken	Sjeldnere enn 1 gang i uken	Aldri	Antall svar
Alle synshemmede	12	56	16	14	1	1	389
Medfødt	13	61	13	12	1	0	229
Ikke medfødt	12	47	21	18	1	1	160
Type synshemming							
Svaksynt	11	62	16	12	0	1	114
Sterkt svaksynt	11	50	17	21	2	1	119
Blind	13	56	17	11	1	0	133
Befolkningen	12	59	16	11	1	0	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

4. Friluftsliv

I Levekårsundersøkelsene har vi lang tradisjon for å samle inn informasjon om befolkningens friluftsvaner. De samme spørsmålene er stilt på samme måte over flere år, og de samme spørsmålene er stilt til tilleggsutvalget av synshemmede. Generelt er det slik at personer med synshemming er noe mindre aktive med friluftaktiviteter sammenlignet med det vi finner i befolkningen. Unntaket er kortere spaserturer, hvor 90 prosent av de synshemmede svarer at de har vært på en kortere spasertur, mot 84 prosent i befolkningen.

Det er spesielt aktiviteter der synet har mye å si at vi finner større forskjeller, men det er vel å merke seg at de synshemmede i stor grad er aktive i friluftslivet på tross at de har et svekket syn. Blinde skiller seg fra svaksynte når det gjelder å plukke sopp eller bær og å ha vært på sykkeltur, men ellers finner vi få forskjeller mellom ulike grupper av synshemmede.

Tabell 11 Andel som har utført friluftaktiviteter i løpet av siste 12 mnd, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	Lengre tur	Kortere tur	Bær og sopptur	Jakt	Fisketur	Båt	Sykkel	Ridetur	Lengre skitur	Kortere skitur	Skøyter	Alpint	Kortere spasertur	Antall personer	
Alle synshemmede	31	68	15	3	28	45	20	4	10	16	3	6	51	90	389
Ikke medfødt	26	66	17	3	30	42	20	3	7	14	2	5	48	89	229
Medfødt	41	72	12	3	25	50	20	6	16	18	5	8	54	92	160
Type synshemming															
Svaksynt	31	69	19	5	36	47	26	4	8	16	2	7	52	90	114
Sterkt svaksynt	33	67	13	1	24	42	20	7	12	16	6	8	48	93	119
Blind	30	69	5	0	23	45	11	2	10	15	1	3	55	86	133
Befolkningen	47	74	37	6	39	47	32	3	20	31	5	16	62	84	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Fordeler vi ulike typer friluftaktiviteter etter alder kan vi merke oss at det spesielt er forskjell mellom synshemmede og befolkningen i helhet i aldergruppa 25-44 år når det gjelder å gå på skitur, være ute å plukke sopp eller bær, stå alpint eller være på sykkeltur. Dette er alle friluftaktiviteter hvor man kan anta at det å se godt er av betydning. Ellers er det slik at eldre er mindre aktive enn yngre for de fleste aktiviteter, både blant synshemmede og i befolkningen som helhet.

Tabell 12 Andel som har utført friluftaktiviteter i løpet av siste 12 mnd, etter alder og kjønn. 2017. Prosent.

	Lengre tur	Kortere tur	Bær og sopptur	Jakt	Fisketur	Båt	Sykkel	Ridetur	Lengre skitur	Kortere skitur	Skøyter	Alpint	Kortere spasertur	Badet	Antall personer
Alle synshemmede	31	68	15	3	28	45	20	4	10	16	3	6	51	90	389
Kjønn															
Menn	35	67	13	7	32	47	21	4	10	12	3	7	49	91	162
Kvinner	28	70	17	0	25	42	19	4	10	19	4	5	52	90	227
Aldersgruppe															
16-24 år	40	77	17	11	31	60	33	16	18	34	15	23	60	94	38
25-44 år	35	79	6	0	32	59	18	6	8	12	9	11	60	92	88
45-66 år	38	76	20	4	28	42	23	5	14	20	1	6	50	93	132
67 år og over	19	52	14	3	26	36	14	0	5	9	0	0	44	85	131
Befolkningen	47	74	37	6	39	47	32	3	20	31	5	16	62	84	6179
Kjønn															
Menn	49	75	34	10	48	52	34	2	22	32	5	19	62	83	3165
Kvinner	46	73	41	2	29	41	30	4	18	29	5	13	61	85	3014
Aldersgruppe															
16-24 år	63	79	23	10	46	61	32	9	27	32	15	39	77	76	784
25-44 år	62	84	34	7	46	55	41	6	28	42	10	31	73	86	1855
45-66 år	56	82	42	7	44	53	39	2	25	36	4	16	69	86	2347
67 år og over	26	58	38	4	27	32	18	1	8	17	1	2	43	82	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

5. Politisk deltakelse

Politisk deltakelse handler om individets muligheter til å påvirke sine vilkår, og innflytelse over egen livssituasjon er viktig for livskvaliteten vår. I undersøkelsen har vi kartlagt ulike former for politisk og samfunnsmessig deltakelse. Vi har spurt om man deltok på forrige stortingsvalg i 2013³, om man har skrevet innlegg i avis eller tidsskrift, skrevet innlegg på internett (da ikke inkludert meldinger på sosiale medier), kontaktet en politiker eller en offentlig tjenestemann, prøvd å påvirke en sak ved å gjøre en frivillig innsats for et politisk parti, organisasjon eller en aksjonsgruppe eller deltatt i en lovlig offentlig demonstrasjon.

Det generelle bildet er at synshemmede er mer politisk aktive enn befolkningen generelt. Eksempelvis har 10 prosent av de synshemmede skrevet et innlegg i en avis eller tidsskrift, mot 5 prosent i befolkningen, 23 prosent har kontaktet en politiker eller offentlig tjenestemann, mot 13 prosent i befolkningen og 22 prosent har prøvd å påvirke en sak med frivillig innsats, mot 10 prosent i befolkningen.

Tar vi utgangspunkt i de synshemmede som gruppe kan vi merke oss at det er personer med medfødt synshemming og blinde som i størst grad har prøvd å påvirke en sak med frivillig innsats, dette gjelder 26 prosent av dem med medfødt synshemming og 30 prosent av dem som er blinde. Det er også en stor andel av dem som er blinde som har kontaktet en politiker eller offentlig tjenestemann, dette gjelder 29 prosent. Blinde oppgir også i størst grad å ha stemt ved forrige stortingsvalg og 90 prosent av dem oppgav dette.

Tabell 13 Politisk deltakelse på ulike arenaer, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	Stemte ved forrige stortingsvalg	Innlegg i avis eller tidsskrift	Innlegg på internett	Kontaktet politiker eller offentlig tjenestemann	Påvirke en sak med frivillig innsats	Demonstrasjon	Antall personer
Alle synshemmede	84	10	9	23	22	9	389
Ikke medfødt	85	10	10	23	19	6	229
Medfødt	83	10	7	23	26	14	160
Type synshemming							
Svaksynt	87	8	9	21	17	10	114
Sterkt svaksynt	78	10	8	23	23	10	119
Blind	90	10	7	29	30	6	133
Befolkningen	82	5	6	13	10	5	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Fordeler man etter kjønn finner man de samme kjønnsforskjellene blant synshemmede, som man finner ellers i befolkningen. Det er likevel en liten tendens til at kjønnsforskjellene er mindre blant synshemmede, det vil si at kvinnelige synshemmede er mer aktive på lik linje med mannlige synshemmede.

Når det gjelder aldersforskjeller finner vi heller ikke noen veldig tydelige mønster som skiller de synshemmede fra befolkningen som helhet. Det er noe større andel blant de eldre med synshemming sammenlignet med befolkningen når det gjelder aktiviteter som å skrive innlegg i avis eller tidsskrift og det å kontakte en politiker eller offentlig tjenestemann, og unge synshemmede stemte ved forrige stortingsvalg sammenlignet med samme aldergruppe i befolkningen. Ellers varierer det en del mellom de ulike aktivitetene.

³ Undersøkelsen ble gjennomført før valget i 2017.

Tabell 14 Politisk deltakelse på ulike arenaer, etter kjønn og alder. 2017. Prosent.

	Stemte ved forrige stortingsvalg	Innlegg i avis eller tidsskrift	Innlegg på internett	Kontaktet politiker eller offentlig tjenestemann	Påvirke en sak med frivillig innsats	Demonstrasjon	Antall personer
Alle synshemmede	84	10	9	23	22	9	389
Kjønn							
Menn	87	10	11	23	20	8	162
Kvinner	82	10	8	23	23	9	227
Aldersgruppe							
16-24 år	36	5	5	1	13	11	38
25-44 år	73	7	12	21	23	12	88
45-66 år	88	11	10	24	25	10	132
67 år og over	96	13	7	28	18	5	131
Befolkningen	82	5	6	13	10	5	6179
Kjønn							
Menn	82	6	7	16	10	4	3165
Kvinner	81	4	5	11	10	6	3014
Aldersgruppe							
16-24 år	29	3	7	5	8	10	784
25-44 år	73	4	8	10	10	7	1855
45-66 år	87	6	8	17	11	5	2347
67 år og over	92	5	4	13	9	3	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggssutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

6. Organisasjonsaktivitet

I tillegg til politisk aktivitet kartlegger vi også ulike typer organisasjonsaktiviteter. Her har vi spurt om man er medlem av rekke ulike typer organisasjoner. Synshemmede er i mindre grad aktive i idretts- og friluftsansjoner, men er mer aktive i andre typer organisasjoner. Ikke overraskende er mange synshemmede medlemmer av en pasient eller pårørendeorganisasjon. 59 prosent er medlem av en pasient- eller pårørende organisasjon, mot 11 prosent i befolkningen. 26 prosent av personer med synshemming er medlem i en miljø, menneskerettigheter eller humanitær organisasjon, den tilsvarende andelen i befolkningen er 17 prosent. Det er også en større andel synshemmede, sammenlignet med befolkningen, som er medlem av en religiøs forening, 11 mot 6 prosent.

Tar vi utgangspunkt i de synshemmede som en gruppe er det en større andel som er medlem av en idretts- eller friluftsansjon eller musikk, teater eller kunstforening blant dem som ikke har medfødt synshemming sammenlignet med dem som har medfødt synshemming. Ellers er graden av medlemskap ganske lik mellom disse gruppene. Fordeler vi etter type synshemming finner vi at svaksynte i større grad enn sterk svaksynte og blinde er medlem av et idrettslag. Blant de andre organisasjonstypene er det noen variasjoner, men forskjellene er små og det er ikke noe som peker seg spesielt ut.

Tabell 15 Medlemskap i ulike organisasjoner, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Politisk parti	Idrettslag	Friluftsansjon	Musikk, teater og kunst	Pasient eller pårørende organisasjon	Miljø, menneskerettigheter, humanitær	Religiøs forening	Ikke-religiøs livssynsforening	Andre org	Antall personer
Alle synshemmede	12	18	13	15	59	26	11	4	47	389
Ikke medfødt	12	20	14	18	62	24	10	4	47	229
Medfødt	13	13	11	9	54	32	14	4	46	160
Type synshemming										
Svaksynt	10	23	15	18	60	25	12	5	46	114
Sterkt svaksynt	13	15	10	12	64	31	9	2	43	119
Blind	10	13	13	9	54	22	13	6	58	133
Befolkningen	8	24	14	12	11	17	6	3	31	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Når vi fordeler etter alder er det først og fremst blant de yngste synshemmede at vi finner at det er mindre andel som er medlem av en idretts eller friluftsansjon og at det er større andel som er medlem av et politisk parti, miljø, menneskerettigheter eller humanitær organisasjon. Unge synshemmede er også i større grad medlem av en musikk, teater eller kunst organisasjon enn vi finner i samme aldergruppe i befolkningen. Organisasjonsgraden blant synshemmede er generelt høyere i pasient og pårørendeorganisasjoner i alle aldersgrupper.

Tabell 16 Medlemskap i ulike organisasjoner ,etter kjønn og alder. 2017. Prosent

	Politisk parti	Idrettslag	Friluftsgan- sasjon	Musikk, teater og kunst	Pasient eller påførende organisasjon	Miljø, menneske- rettigheter, humanitær	Religiøs forening	Ikke-religiøs livssynsforening	Andre org	Antall personer
Alle synshemmede	12	18	13	15	59	26	11	4	47	389
Kjønn										
Menn	13	16	10	10	57	18	12	4	48	162
Kvinner	11	19	15	19	60	33	11	4	46	227
Aldersgruppe										
16-24 år	16	15	4	18	49	26	12	2	25	38
25-44 år	3	15	5	6	59	32	5	2	43	88
45-66 år	10	20	16	15	65	21	15	3	46	132
67 år og over	18	17	16	19	54	29	11	7	55	131
Befolkningen	8	24	14	12	11	17	6	3	31	6179
Kjønn										
Menn	10	29	18	10	8	14	6	3	34	3165
Kvinner	7	19	11	13	13	19	6	3	28	3014
Aldersgruppe										
16-24 år	6	29	11	8	2	11	5	3	8	784
25-44 år	5	27	14	6	6	16	6	2	24	1855
45-66 år	8	27	17	14	10	16	5	3	37	2347
67 år og over	12	17	12	14	16	18	7	3	35	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

6.1. Aktivt medlemskap

En sak er å være medlem av en organisasjon, men hvor aktive er vi? Vi har spurt de som svarer at de er medlem av en organisasjon om man er svært aktiv, noe aktiv eller er forholdsvis passivt medlem. I tabellen nedenfor har vi slått sammen de svarer at de er svært aktive eller noe aktive medlemmer. Her finner vi at de synshemmede ikke bare er medlemmer av pasient eller påførende organisasjoner, men de er også aktive medlemmer. 30 prosent av de synshemmede og 32 prosent av dem med medfødt synshemming er aktivt medlem av slike typer organisasjoner. Synshemmede er også i større grad enn befolkningen aktive i miljø, menneskerettigheter eller miljøorganisasjoner. For de andre typene organisasjoner vi har kartlagt er de synshemmede aktive i mer eller mindre lik grad som ellers i befolkningen.

Tabell 17 Aktivt medlemskap i organisasjoner, etter type organisasjon og type synshemming. 2017. Prosent

	Politisk parti	Idrettslag	Friluftsgeselskap	Musikk, teater og kunst	Pasient eller pårørende organisasjon	Miljø, menneskerettigheter, humanitær	Religiøs forening	Ikke-religiøs livssynsforening	Antall personer
I alt	5	10	6	11	30	14	8	2	389
Ikke medfødt	3	11	8	13	28	11	8	2	229
Medfødt	9	8	5	6	32	19	9	2	160
Type synshemming									
Svaksynt	4	11	7	14	26	10	10	1	114
Sterkt svaksynt	5	9	7	9	34	16	4	1	119
Blind	5	8	5	6	31	16	11	6	133
Befolkningen	3	13	5	9	4	6	4	1	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Fordeler vi aktivt medlemskap i organisasjoner etter kjønn og alder finner vi at kjønnsforskjellene er noe større blant synshemmede og at kvinnelige synshemmede er enda mer aktive enn kvinner i befolkningen som helhet. Mannlige synshemmede er i fremste grad mindre aktive i idrettslag sammenlignet med menn i befolkningen som helhet. Fordelt etter alder finner vi at unge synshemmede er mindre aktive i idrettslag. Ellers er det synshemmede i alderen 45-66 år som skiller noe ut ved å være mer aktive enn befolkningen i samme alder i religiøse foreninger.

Tabell 18 Aktivt medlemskap i organisasjoner, etter type organisasjon, kjønn og alder. 2017. Prosent

	Politisk parti	Idrettslag	Friluftsgeselskap	Musikk, teater og kunst	Pasient eller pårørende organisasjon	Miljø, menneskerettigheter, humanitær	Religiøs forening	Ikke-religiøs livssynsforening	Antall personer
Alle synshemmede	5	10	6	11	30	14	8	2	389
Kjønn									
Menn	7	8	3	7	27	10	9	2	162
Kvinner	3	11	9	14	32	17	8	2	227
Aldersgruppe									
16-24 år	4	11	4	11	20	13	5	2	38
25-44 år	0	10	2	4	24	15	3	0	88
45-66 år	7	11	7	12	33	11	12	3	132
67 år og over	6	7	10	12	31	16	8	1	131
Befolkningen	3	13	5	9	4	6	4	1	6179
Kjønn									
Menn	3	15	7	7	3	5	4	1	3165
Kvinner	2	11	4	10	5	7	4	1	3014
Aldersgruppe									
16-24 år	2	22	5	7	0	6	3	0	784
25-44 år	2	18	4	5	2	5	3	0	1855
45-66 år	3	15	7	10	3	5	3	0	2347
67 år og over	3	7	4	10	6	7	6	1	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

6.2. Frivillig arbeid

I tillegg til å spørre om medlemskap og aktivitet i organisasjoner har vi også kartlagt om man har utført frivillig arbeid for en organisasjon, klubb eller forening i løpet av de siste 12 måneder. En større andel synshemmede svarer at de har utført frivillig arbeid sammenlignet med befolkningen som helhet, 48 mot 37 prosent. I snitt har de også arbeidet flere timer. Synshemmede oppgitt i snitt at de har utført 128 timer frivillig arbeid i løpet av siste år, tilsvarende for befolkningen er 86 timer.

Det er blinde som har drevet med mest frivillig arbeid. Halvparten av blinde oppgir at de utført frivillig arbeid, og i snitt har de utført 200 timer i løpet av siste 12 måneder. Vi finner også at en større andel med medfødt synshemming har utført frivillig arbeid, men at de som ikke har medfødt synshemming i snitt har arbeidet flere timer.

Tabell 19 Frivillig arbeid etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt timer.

	Har utført frivillig arbeid	Gjennomsnittlig antall timer	Antall personer
Alle synshemmede	48	128	389
Ikke medfødt	42	136	229
Medfødt	59	118	160
Type synshemming			
Svaksynt	44	108	114
Sterkt svaksynt	53	110	119
Blind	50	200	133
Befolkningen	37	86	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Mens kvinner og menn i befolkningen har utført frivillig arbeid i samme grad, finner vi at en større andel kvinnelige synshemmede har utført frivillig arbeid sett i forhold til menn. Likevel er det slik at en noe større andel mannlige synshemmede har utført frivillig arbeid sammenlignet med befolkningen i helhet. Fordeler vi etter alder er det spesielt i synshemmede i alderen 25-44 år og 67 år og over hvor vi finner høye andeler som har utført frivillig arbeid i løpet av siste året. Også fordelt etter alder kan en merke seg at synshemmede i alle aldersgrupper har en høyere andel sammenlignet med befolkningen som har utført frivillig arbeid. Når det gjelder antall timer en har brukt på frivillig arbeid for organisasjoner er det spesielt synshemmede over 44 år som har arbeidet mange timer og da betydelig flere timer enn det er i tilsvarende aldersgrupper i befolkningen.

Tabell 20 Frivillig arbeid for organisasjoner, etter kjønn og alder. 2017. Prosent og gjennomsnitt timer.

	Har utført frivillig arbeid	Gjennomsnittlig antall timer	Antall personer
Alle synshemmede	48	128	389
Kjønn			
Menn	44	145	162
Kvinner	52	117	227
Aldersgruppe			
16-24 år	42	50	38
25-44 år	57	90	88
45-66 år	51	132	132
67 år og over	41	176	131
Befolkningen i alt	37	86	6179
Kjønn			
Menn	38	81	3165
Kvinner	36	91	3014
Aldersgruppe			
16-24 år	35	64	784
25-44 år	41	73	1855
45-66 år	41	75	2347
67 år og over	29	119	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

7. Livskvalitet

Hvordan man har det kan påvirkes av mange forhold, både ytre og indre forhold kan påvirke hvordan man opplever sitt eget liv. Vi har spurt om hvor tilfreds en er med livet sitt og om en opplever livet som meningsfullt.

Spørsmålet vi har stilt er: Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt nå for tiden?

Oppgi svaret på en skala fra 0 – 10, der 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd. Vi finner at synshemmede har en noe lavere skår enn

befolkningen som helhet når vi spør om hvor fornøyd en er med livet.

Synshemmede har en snittskår på 7,6 på dette spørsmålet, mot 8,0 i befolkningen som helhet.

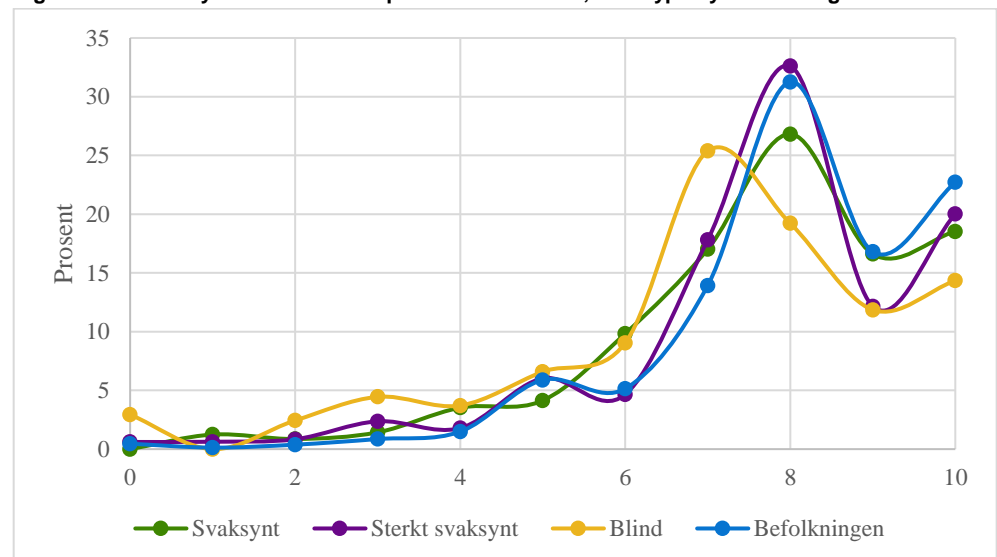
Tabell 21 Hvor fornøyd en er med livet på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.

	Høy (9-10) tilfredshet med livet	Middels (6-8) tilfredshet med livet	Lav (0-5) tilfredshet med livet	Gjennom- snittsskår	Antall personer
Alle synshemmede	33	53	14	7,6	389
Ikke medfødt	33	53	14	7,5	229
Medfødt	34	54	12	7,8	160
Type synshemming					
Svaksynt	35	54	11	7,7	114
Sterkt svaksynt	32	55	12	7,7	119
Blind	26	54	20	7,0	133
Befolkningen	40	50	9	8,0	6168

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

33 prosent av de synshemmede oppgir at de har en høy tilfredshet med livet, mot 40 prosent i befolkningen. I motsatt ende finner vi at 14 prosent av synshemmede har en lav tilfredshet med livet, mens dette gjelder 9 prosent i befolkningen. Svarene fra de synshemmede viser at spesielt blinde som rapporterer mindre tilfredshet med livet, mens svaksynte ligger mer på samme nivå som ellers i befolkningen (Figur 4).

Figur 4 Hvor fornøyd en er med livet på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017.

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

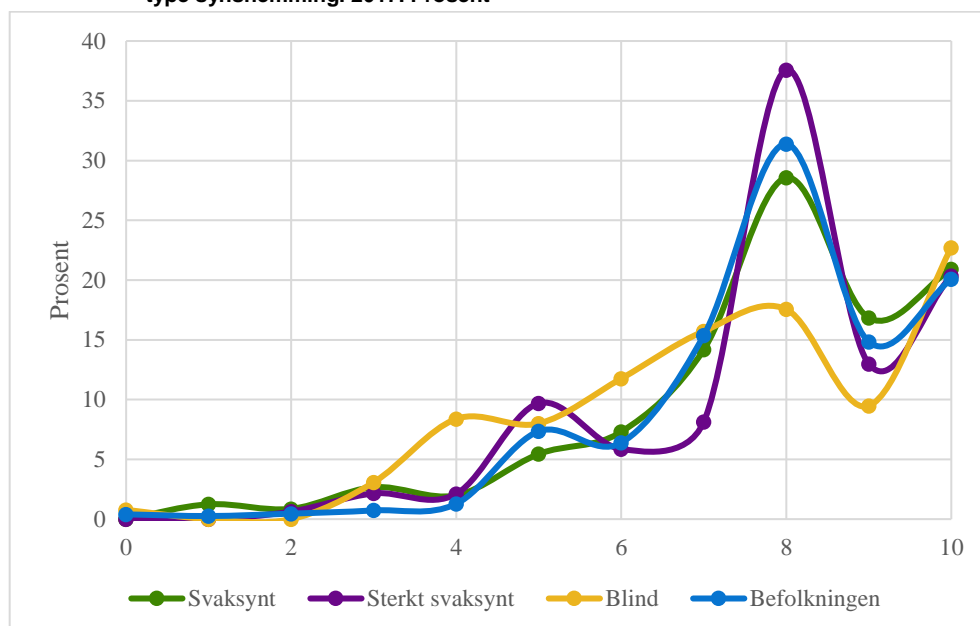
Det andre spørsmålet som er stilt er: Alt i alt, i hvilken grad opplever du at det du gjør i livet er meningsfullt? Oppgi svaret på en skala fra 0 – 10, der 0 betyr ikke meningsfylt i det hele tatt og 10 betyr svært meningsfullt. Også her finner vi at synshemmede svarer lavere enn befolkningen som helhet. I snitt oppgir synshemmede 7,7 på spørsmålet om meningsfullhet, mens denne skåren i befolkningen er 7,9. Her finner vi imidlertid at andelen som opplever livet som svært meningsfullt er på samme nivå blant synshemmede sammenlignet med befolkningen, 36 mot 35 prosent. Det er imidlertid en større andel som svarer at de opplever livet som mindre meningsfylt, og 15 prosent skårer lavt på dette spørsmålet, mot 11 prosent i befolkningen. De som har fått en synshemming i løpet av livet skårer lavere på om livet oppleves som meningsfullt sammenlignet med dem som har en medfødt synshemming. 18 prosent av dem som ikke har medfødt mot 10 prosent av dem med medfødt synshemming har lav skår på dette spørsmålet.

Tabell 22 I hvilken grad en opplever at det en gjør i livet er meningsfullt på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.

	Høy (9-10) opplevelse av livet som meningsfullt	Middels (6-8) opplevelse av livet som meningsfullt	Lav (0-5) opplevelse av livet som meningsfullt	Gjennom- snittsskår	Antall personer
Alle synshemmede	36	48	15	7,7	389
Ikke medfødt	36	45	18	7,6	229
Medfødt	36	54	10	7,9	160
Type synshemming					
Svaksynt	38	50	12	7,8	114
Sterkt svaksynt	33	52	15	7,8	119
Blind	32	45	20	7,3	133
Befolkningen	35	53	11	7,9	6168

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Når det gjelder type synshemming er det igjen blinde som skiller seg ut med lav skår, med en snittsskår på 7,3 mot 7,8 blant svaksynte (Figur 5). Blinde har lavere andeler som svarer høyt og middels på skalaen, og 20 prosent skårer lavt. Figur 5 viser at blinde gjennomgående svarer lavere på dette spørsmålet, mens svaksynte svarer mer i tråd med ellers i befolkningen. Her kan en likevel merke seg at blinde har den høyeste andelen som svarer 10 på dette spørsmålet.

Figur 5 I hvilken grad en opplever at det en gjør i livet er meningsfullt på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Det er også stilt spørsmål om tilstedeværelsen av positive og negative følelser. Vi har bedt respondenten ta utgangspunkt i «i går», og spør om hvor stor del av tiden var du; glad, bekymret eller nedfor og trist. En skal oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke i det hele tatt og 10 betyr hele tiden.

Vi har her tatt ut gjennomsnittsskåren for disse tre spørsmålene. I snitt har synshemmede en lavere skår enn befolkningen på spørsmålet om hvor stor del av tiden en føle seg glad. Vi finner ikke særlige forskjeller når det gjelder om man har medfødt synshemming eller ikke, men det er noen forskjeller når man fordeler etter type synshemming. Blinde skårer lavere i snitt enn svaksynte.

Tabell 23 Hvor stor del av tiden i går en følte seg glad, bekymret eller nedfor og trist, etter type synshemming. 2017. Gjennomsnittsskår

	Glad	Bekymret	Nedfor og trist	Antall personer
Alle synshemmede	7,2	2,3	1,3	389
Ikke medfødt	7,2	2,3	1,5	229
Medfødt	7,3	2,3	1,0	160
Type synshemming				
Svaksynt	7,5	2,0	1,2	114
Sterkt svaksynt	7,3	2,6	1,1	119
Blind	6,3	2,3	1,8	133
Befolkningen	7,5	1,8	1,0	6168

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Når det gjelder hvor stor del av tiden i går man følte seg bekymret har tyder resultatene på at synshemmede i noen grad er mindre bekymret enn det generelle bilde i befolkningen. Vi minner her på at lavt tall viser til at man i liten del av tiden har vært bekymret. I befolkningen er snittskåren 1,8, mens det blant synshemmede er 2,3. Her finner vi at de som er sterkt svaksynt som i sterkeste grad uttrykker at de

er bekymret, men også blinde uttrykker dette større grad enn befolkningen som helhet.

Personer med synshemming skårer også noe høyere enn befolkningen generelt på om de var nedfor eller trist, det vil si at de i større grad opplevde dette. Igjen finner vi at det er blinde som oppgir dette i størst grad, mens både sterkt svaksynte og svaksynte har en skår på lik linje med det vi finner ellers i befolkningen.

Om det er forskjell på personer som ser og ikke når det gjelder å svare på slike skala spørsmål har ikke vi i SSB god kunnskap om. Det kan jo stilles spørsmål om det er annerledes å svare på slike spørsmål når man visualiserer en skala? Det er derfor noe vanskelig å svare helt sikkert på om blinde er mindre fornøyd med livet, opplever det som mindre meningsfullt, er mindre glad og mer nedfor og trist. Eller om denne gruppen vurderer denne skalaen annerledes enn personer som ser.

7.1. Sosial kontakt

Sosial kapital kan sees på som en ressurs bestående av to deler: Nettverk og tillit. Nettverk er relasjoner mellom mennesker i private bekjentskaper og i frivillige organisasjoner. Tillit kan både handle om tillit til samfunnsinstitusjoner og om medmenneskelig tillit, eller tilliten til «folk flest». Først skal vi se nærmere på nettverk. Sosialt nettverk har betydning for livskvaliteten, og i undersøkelsen er det stilt en rekke spørsmål om dette. Et av spørsmålene er hvor mange som står en nær, som en kan regne med hvis en får store personlige problemer. En kan også regne med nærmeste familie. Resultatene viser at det ikke er forskjeller mellom de synshemmede og befolkningen i helhet. Det er 9 prosent som har et lite sosialt nettverk (2 eller færre fortrolige), både blant de synshemmede og i befolkningen. Det er også få forskjeller mellom de ulike gruppene av synshemmede. Blinde rapporterer i størst grad at de har få fortrolige, men forskjellene er små og ikke statistisk signifikante. Det er heller ikke statistisk signifikante forskjeller mellom synshemmede og befolkningen når det gjelder å ha mange fortrolige (5 eller flere). Blinde rapporterer imidlertid i noe mindre grad at de har 5 eller flere fortrolig venner.

Tabell 24 Hvor mange som står en så nær at en kan regne med dem viss en får store personlige problemer, etter antall personer og type synshemming. 2017. Prosent.

	2 eller færre fortrolige	5 eller flere fortrolige	Antall personer
Alle synshemmede	9	61	389
Ikke medfødt	9	63	229
Medfødt	9	57	160
Type synshemming			
Svaksynt	9	64	114
Sterkt svaksynt	8	62	119
Blind	12	53	133
Befolkningen	9	64	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I tillegg til fortrolige venner har vi også kartlagt om en har personer som en kan spørre om hjelp eller råd om praktiske gjøremål. Vi har spurt om man har familie, venner eller naboer som man kan spørre om; hjelp til å utføre vedlikehold eller reparasjoner på boligen, hjelp med PC/datamaskin, hjelp til å se på problemer med

bilen (kun til dem som har bil), hjelp til å frakt av større gjenstander. Når det gjelder disse spørsmålene er det generelle bildet at de synshemmede ikke skiller seg markant fra befolkningen for øvrig. Det er kun for hjelp til problemer med bilen hvor de synshemmede skiller seg ut i negativ retning. Dette kan imidlertid skyldes at man ikke selv har ansvar for bilen, siden vi spør om man har tilgang til bil ikke om man eier og kjører den selv.

Tabell 25 Sosialt nettverk, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Har noen man kan spørre om hjelp:			Har noen man kan spørre om råd:			Har noen man kan spørre om:	Antall personer	
	til vedlikehold eller reparasjon av bolig	med til problemer med pc/datamaskin	med bilen ¹	til frakt av større gjenstander	angående helseproblemer eller sykdom	ved en alvorlig konflikt	for å finne frem i offentlig byråkrati et mindre lån		
Alle synshemmede	85	85	76	87	80	87	79	84	389
Ikke medfødt	85	87	72	85	74	83	74	80	229
Medfødt	84	82	83	91	90	94	89	91	160
Type synshemming									
Svaksynt	82	87	71	88	78	87	81	85	114
Sterkt svaksynt	87	84	78	89	82	87	77	83	119
Blind	85	84	77	84	81	85	79	84	133
Befolkningen	87	84	72	89	83	87	80	86	6179

¹ andel av de som disponerer bil.

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggssutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Ofte kan det også være greit å spørre om råd. Vi har kartlagt om en har familie, venner eller naboer som en kan spørre om; råd angående helseproblemer eller sykdom, råd dersom man skulle havne i en alvorlig konflikt eller råd for å finne frem i offentlig byråkrati. I tillegg har vi spurt om man har familie eller venner som en kan spørre om å få låne en mindre sum penger for å dekke en uforutsett utgift. Heller ikke her er det forskjeller mellom synshemmede eller befolkningen som helhet. Det er liten forskjell mellom de som har medfødt synshemming og ikke angående om man har noen man kan spørre om råd angående helseproblemer eller sykdom. Blant de som har medfødt synshemming svarer 90 prosent at de har noen å spørre om råd, men dette gjelder 74 prosent av dem som ikke har medfødt synshemming. Vi finner samme tendens når det gjelder å ha noen å spørre om råd angående en alvorlig konflikt eller å finne frem i offentlig byråkrati.

7.2. Medmenneskelig tillit

Tillit er som nevnt den andre bestanddelen av det en ofte betegner som sosial kapital. I undersøkelsen har vi to spørsmål som måler dette. Det første er: Tror du folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre å gjøre? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr at folk flest vil prøve å utnytte deg, mens 10 betyr at folk flest er til å stole på.

Når det gjelder snittskåren har synshemmede noe høyere tillit til andre enn befolkningen som helhet, 7,5 mot 7,3. Men forskjellene her er små og ikke statistisk signifikante. Tar man utgangspunkt i hvordan svarene fordeler seg på skalaen er det heller ikke særlig forskjell mellom disse gruppene. 57 prosent av synshemmede har høy tillit til andre mennesker, den tilsvarende andelen i befolkningen som helhet er 53 prosent. I motsatt ende er det 6 prosent av de

synshemmede som oppgir å ha lav tillit til medmennesker, og her er andelen 7 prosent i befolkningen som helhet.

Forskjellene mellom de ulike gruppene av synshemmede er heller ikke store. Samlet sett skiller ikke de synshemmede seg fra befolkningen når det gjelder hvor stor tillit man har til andre.

Tabell 26 Folk flest er til å stole på (10) eller en kan ikke være for forsiktig (0), etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår

	Høy (8-10) tillit til medmennesker	Middels (5-7) tillit til medmennesker	Lav (0-4) tillit til medmennesker	Gjennomsnittsskår	Antall personer
Alle synshemmede	57	37	6	7,5	389
Ikke medfødt	56	38	5	7,5	229
Medfødt	57	36	7	7,4	160
Type synshemming					
Svaksynt	55	39	5	7,4	114
Sterkt svaksynt	54	41	5	7,5	119
Blind	57	34	9	7,2	133
Befolkningen	53	39	7	7,3	6166

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I det andre spørsmålet spør vi: Tror du at folk flest vil prøve å utnytte deg hvis de fikk sjansen, eller vil de prøve å behandle deg rimelig og rettferdig? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr at folk flest vil prøve å utnytte deg, mens 10 betyr at folk flest vil prøve å være rimelige og rettferdige. Dette spørsmålet handler altså om man forventer rettferdig behandling fra andre. Heller ikke her er det forskjeller mellom synshemmede og befolkningen for øvrig. Snittskåren er 7,8 blant synshemmede, men den tilsvarende skåren i befolkningen er 7,7. Tar en utgangspunkt i hvordan svarene fordeler seg på skalaen er det slik at en høyere andel blant de synshemmede har høy tillit (8-10) sammenlignet befolkningen generelt, 68 mot 62 prosent. Denne forskjellen er statistisk signifikant.

Tabell 27 Folk flest vil behandle deg rettferdig (10) eller de vil utnytte deg (0), etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår

	Høy (8-10) tillit til medmennesker	Middels (5-7) tillit til medmennesker	Lav (0-4) tillit til medmennesker	Gjennomsnittsskår	Antall personer
Alle synshemmede	68	26	7	7,8	389
Ikke medfødt	68	25	7	7,8	229
Medfødt	67	27	7	7,8	160
Type synshemming					
Svaksynt	70	24	6	7,9	114
Sterkt svaksynt	70	25	5	7,9	119
Blind	58	31	11	7,4	133
Befolkningen	62	31	6	7,7	6166

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Tar vi utgangspunkt i ulike grupper av synshemmede finner vi ikke statistisk signifikante forskjeller mellom de som har medfødt synshemming og de som ikke

har det. Det kan imidlertid se ut til at blinde opplever i noe mindre grad, enn svaksynte, å bli behandlet rettferdig. Men forskjellene er ikke veldig store og må tolkes med forsiktighet.

8. Bolig

Disposisjonsform og størrelse på bolig

Det store flertallet i Norge eier boligen sin, og det gjelder også blant synshemmede. Henholdsvis 86 prosent av synshemmede og 84 prosent i befolkningen er boligeiere. De aller fleste i Norge bor også i relativt romslige boliger og de aller færreste bor trangt. Dette gjelder 7 prosent av de synshemmede og 5 prosent i befolkningen som helhet. Trangboddhet er definert som: Dersom det er flere personer enn beboelsesrom⁴ regnes boligen som trangbodd. Dersom det er kun ett beboelsesrom regnes boligen som trang uansett hvor mange personer som bor der. Også når det gjelder størrelse på boligen i kvadratmeter finner vi at de synshemmede ikke skiller seg mye fra befolkningen som helhet, men de synshemmede bor i litt mindre boliger enn befolkningen i helhet. Synshemmede bor i gjennomsnitt i boliger på 119 kvadratmeter og deler vi på antall personer det er i husholdningen er det i gjennomsnitt 63 kvadratmeter per person. Den gjennomsnittlige boligen i befolkningen som helhet er 134 kvadratmeter, hvor det er 69 kvadratmeter per person. Vi finner kun små og ikke signifikante forskjeller når vi fordeler etter ulike grupper av synshemmede.

Tabell 28 Disposisjonsform på bosted, trangboddhet og størrelse på bosted, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt.

	Eier	Leier	Bor trangt	Gjennomsnittlig størrelse på boligen	Gj.snitt per person i husholdningen	Antall personer
Alle synshemmede	86	14	7	119	63	389
Ikke medfødt	88	12	6	122	64	229
Medfødt	84	16	7	115	60	160
Type synshemming						
Svaksynt	85	15	5	121	69	114
Sterkt svaksynt	86	14	9	119	57	119
Blind	87	13	5	122	63	133
Befolkningen	84	16	5	134	69	6168

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Hva slags bolig man har, om man leier eller eier, har en klar sammenheng med alder og livsfase. Det er klart flest som leier bolig i ung alder og størrelsen på boligen følger også til en viss grad hvilken alder man er i. I tabellen nedenfor har vi fordelt etter alder, husholdningstype og utdanning. Det er en større andel helt unge som bor i eid bolig blant de unge synshemmede sammenlignet med samme aldersgruppe i befolkningen. Men her er det viktig å huske på at eierskap ikke er knyttet til personen, men husholdningen, det vil si om man bor i en eid bolig eller ikke. I aldersgruppen 16-24 år er det mange som ennå bor hjemme hos foreldrene sine, og forskjellen mellom de synshemmede og befolkningen i denne gruppa kan henge sammen med at en større andel synshemmede bor hjemme hos foreldrene sine. Ellers så finner vi at en større del av enslige med synshemming eier boligen sin, sammenlignet med enslige i befolkningen som helhet, 81 mot 68 prosent. Når det gjelder trangboddhet finner vi ingen markante forskjeller mellom synshemmede og befolkningen når man fordeler etter alder, husholdningstype og utdanning.

⁴ Beboelsesrom er alle rom unntatt kjøkken, bad, entré, vaskerom og andre små rom under 6 kvadratmeter.

Fordelt etter utdanningsnivå finner vi ingen forskjeller mellom de som er synshemmet og befolkningen. For begge gruppene øker eierandelen med utdanning, og de med lavest utdanning bor trangere enn de med høyere utdanning.

Tabell 29 Disposisjonsform på bolig og trangboddhet, etter type synshemming. 2017. Prosent.

	Eier	Leier	Bor trangt	Antall personer
Alle synshemmede	86	14	7	389
Aldersgruppe				
16-24 år	69	31	29	38
25-44 år	72	29	11	88
45-66 år	93	7	5	132
67 år og over	91	9	1	131
Husholdningstype				
Enslig	81	19	4	142
Par uten barn	93	7	1	110
Par med barn	89	11	17	95
Enslig forsørger	76	24	3	29
Høyeste fullførte utdanning				
Grunnskole	77	23	10	90
Videregående skole	86	14	7	146
Høyere utdanning	94	6	4	153
Befolkningen	84	16	5	6179
Aldersgruppe				
16-24 år	60	40	24	784
25-44 år	75	25	9	1855
45-66 år	90	10	2	2347
67 år og over	89	11	1	1193
Husholdningstype				
Enslig	68	32	7	1581
Par uten barn	92	8	0	2088
Par med barn	94	6	9	2036
Enslig forsørger	77	23	7	419
Høyeste fullførte utdanning				
Grunnskole	75	25	8	1300
Videregående skole	86	14	4	2456
Høyere utdanning	90	10	4	2423

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

8.1. Boligstandard

Boligens utforming og standard kan ha stor påvirkning på livskvaliteten til dem som bor i den. Boligen kan være en kilde til avslapping og oppladning mens dårlige boforhold kan føre til uro og helseproblemer. I undersøkelsen har vi kartlagt ulike forhold som kan påvirke boligens generelle standard. Vi undersøker om boligen har fukt eller råte, tilgangen til dagslys inne i boligen, støy utenfra når man er inne i boligen, forurensning i område utenfor boligen og om man opplever at det er kriminalitet i boområdet.

Det er ikke forskjell på omfanget av fukt og råte i boligen, 6 prosent av synshemmede og 4 prosent i befolkningen rapporterer om dette. Det kan imidlertid se ut til at synshemmede i noe større grad rapporterer om at det er lite dagslys i boligen, noe som spesielt gjelder svaksynte. Synshemmede rapporterer også i større grad at de opplever at de er plaget av støy utenfra når de oppholder seg inne i boligen. 18 prosent av blinde og 17 prosent av svaksynte opplever at de er plaget av støy utenfra når de oppholder seg inne i boligen sin. Vi finner ikke signifikante forskjeller mellom synshemmede og befolkningen når det gjelder forurensning i område utenfor boligen eller kriminalitet i boområdet. Blinde rapporterer imidlertid i større grad at de opplever at det er kriminalitet i boområdet sitt.

Tabell 30 Boligstandard, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Fukt eller råte i boligen	For lite dagslys inne	Støy når man er inne i boligen	Forurensning i område utenfor boligen	Kriminalitet i boområdet	Antall personer
Alle synshemmede	6	6	14	9	4	389
Ikke medfødt	7	6	15	11	6	229
Medfødt	4	8	13	5	3	160
Type synshemming						
Svaksynt	6	7	17	11	3	114
Sterkt svaksynt	5	8	8	6	2	119
Blind	9	4	18	11	11	133
Befolkningen	4	3	10	7	3	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I undersøkelsen kartlegger vi også boligøkonomi. Når det gjelder utgifter til å bo er det man kan merke seg at det er liten forskjell i utgifter til husleie, men det kan se ut til at synshemmede har noe lavere utgifter til renter og avdrag på boliglån sammenlignet med befolkningen som helhet. Tar vi utgangspunkt i hvordan en opplever at boutgiftene tynger husholdningens økonomi rapporterer synshemmede i noe mindre grad at utgiftene er svært eller noe tyngende. Det er spesielt sterkt svaksynte og blinde som opplever dette i sterkere grad.

Tabell 31 Boligøkonomi, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt kroner.

	Husleie for leiere	Renter og avdrag på boliglån	Svært eller noe tyngende boutgifter	Antall personer
Alle synshemmede	67 600	78 800	35	389
Ikke medfødt	70 200	78 500	37	229
Medfødt	62 800	79 400	31	160
Type synshemming				
Svaksynt	71 800	71 000	30	114
Sterkt svaksynt	70 800	85 600	37	119
Blind	64 300	80 400	38	133
Befolkningen	63 900	108 100	29	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

9. Økonomi

I tillegg til boligutgifter kartlegges også ulike betalingsproblemer, samt opplevelse av sin egen økonomiske og materielle situasjon. Det er ikke mange som har betalingsproblemer i befolkningen, og det gjelder heller ikke de som er synshemmet. Andelen som har hatt problemer med å betale boutgifter eller andre lån ligger på mellom 0 og 3 prosent for alle gruppene vi fordeler etter her. Det er 4 prosent i befolkningen som oppgir at de har hatt minst et betalingsproblem, den samme andelen som for de synshemmede. Vi ingen signifikante forskjeller mellom ulike grupper av synshemmede.

Tabell 32 Betalingsproblemer, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Ikke betalt husleie/fellesutgifter	Ikke betalt boliglån	Ikke betalt elektrisitet	Ikke betalt andre lån	Minst et betalingsproblem	Antall personer
Alle synshemmede	1	1	2	2	4	389
Ikke medfødt	2	2	3	2	5	229
Medfødt	1	0	1	2	3	160
Type synshemming						
Svaksynt	2	0	2	2	3	114
Sterkt svaksynt	0	3	3	4	6	119
Blind	2	0	3	0	5	133
Befolkningen	1	1	2	1	4	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Vi kartlegger også økonomiske vansker i henhold til hvor vanskelig det er å få endene til å møtes og evnen til å håndtere uforutsette utgifter. 6 prosent av de synshemmede svarer at det er svært vanskelig eller vanskelig å få endene til å møtes, mens tilsvarende andel i befolkningen er 4 prosent. 19 prosent av synshemmede svarer at de ikke klarer å betale en uforutsett utgift på 10 000 kroner, tilsvarende andel i befolkningen er 14 prosent. Det er spesielt gruppen av sterkt svaksynte som skiller seg ut med å ha større andeler som svarer at de har vanskelig for å håndtere uforutsette utgifter, og 24 prosent i denne gruppen svarer dette.

Tabell 33 Økonomisk romslighet, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Svært vanskelig eller vanskelig å få endene til å møtes	Klarer ikke betale en uforutsett utgift på 10 000 kroner	Antall personer
Alle synshemmede	6	19	389
Ikke medfødt	6	17	229
Medfødt	5	23	160
Type synshemming			
Svaksynt	4	17	114
Sterkt svaksynt	8	24	119
Blind	4	14	133
Befolkningen	4	14	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Hvordan man vurderer husholdningens økonomi varierer etter livsfase og i forhold til hva slags husholdning man er en del av. Vi finner at dette gjelder både for

befolkningen og blant de synshemmede. Det er flest unge voksne som rapporterer om at det er vanskelig å få endene til å møtes og at det er vanskelig å betale en stor uforutsett utgift. Tar vi utgangspunkt i ulike husholdningstyper er det også de samme mønstrene blant synshemmede som i befolkningen som helhet. Enslige forsørgere rapporterer i størst grad om økonomiske vanskeligheter. Her finner vi at over halvparten av enslige forsørgere blant de synshemmede svarer at de ikke ville klart en uforutsett regning på 10 000 kroner. Men denne gruppen er liten, så resultatene bør tolkes med litt forsiktighet. Ellers så rapporterer enslige i større grad om økonomiske vanskeligheter, og her er nivået blant synshemmede på samme nivå som i befolkningen. Par, både med og uten barn, rapporterer i minst grad om vanskeligheter. Fordeler vi etter utdanningsnivå finner vi de samme mønstrene både blant synshemmede som i befolkningen i helhet. Des høyere utdanning dess færre økonomiske vansker. Synshemmede med kun grunnskole rapporterer i noe større grad enn eller i befolkningen om at de ikke ville klart en uforutsett utgift på 10 000 kroner.

Tabell 34 Økonomisk romslighet, etter alder, husholdningstype og utdanning. 2017. Prosent

	Svært vanskelig eller vanskelig å få endene til å møtes	Klarer ikke betale en uforutsett utgift på 10 000 kroner	Antall personer
Alle synshemmede	6	19	389
Aldersgruppe			
16-24 år	4	23	38
25-44 år	8	36	88
45-66 år	5	17	132
67 år og over	5	11	131
Husholdningstype			
Enslig	3	18	142
Par uten barn	3	12	110
Par med barn	7	17	95
Enslig forsørger	20	56	29
Høyeste fullførte utdanning			
Grunnskole	5	32	90
Videregående skole	6	17	146
Høyere utdanning	6	12	153
Befolkningen	4	14	6179
Aldersgruppe			
16-24 år	6	24	784
25-44 år	8	23	1855
45-66 år	4	13	2347
67 år og over	1	9	1193
Husholdningstype			
Enslig	7	22	1581
Par uten barn	1	8	2088
Par med barn	3	11	2036
Enslig forsørger	15	35	419
Høyeste fullførte utdanning			
Grunnskole	7	21	1300
Videregående skole	3	13	2456
Høyere utdanning	3	11	2423

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

9.1. Materielle og sosiale mangler

En måte å måle fattigdomsproblemer på er å se på om man har materielle og sosiale mangler på grunn av økonomi. Dette er spørsmål som utarbeidet i en europeisk kontekst og i Norge hvor vi har en utbygd velferdsstat er det ikke utbredt å mangle materielle goder. Oversiktene nedenfor viser også at det er svært få som rapporterer om dette, og det er heller ikke slik at de som har synshemming skiller seg fra befolkningen som helhet. Vi har kartlagt grunnleggende goder, forbruksgoder og sosiale goder. De grunnleggende godene er om man har to par sko (inkludert et par vintersko), kan erstatte utslitte klær med nye, har råd til å spise kjøtt eller fisk annenhver dag, har råd til å holde boligen passe varm eller kan gå til tannlegen ved behov. 9 prosent av de synshemmede mangler minst en grunnleggende gode, tilsvarende andel i befolkningen er 7 prosent. Vi finner ingen forskjeller blant ulike grupper av synshemmede av betydning.

Tabell 35 Andel som mangler ulike grunnleggende goder, etter type synshemming. 2017. Prosent

	To par sko	Nye klær	Kjøtt eller fisk	Bolig varm	Tannlege	Minst et grunnl. gode	Antall personer
Alle synshemmede	0,1	4	4	1	4	9	389
Ikke medfødt	0	5	7	2	5	12	229
Medfødt	0,4	3	0	0	1	4	160
Type synshemming							
Svaksynt	0,2	2	5	1	3	7	114
Sterkt svaksynt	0,2	7	3	1	1	10	119
Blind	0	3	7	2	11	11	133
Befolkningen	0,4	3	2	1	4	7	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

De ulike forbruksgodene som er kartlagt er: Husholdningen disponerer TV, PC, vaskemaskin, har tilgang til internett, har råd til å bytte ut utslitte møbler eller disponerer privatbil. Også her er gruppen av synshemmede på samme nivå som befolkningen i helhet. 10 prosent av de synshemmede mangler minst et forbruksgode og tilsvarende andel i befolkningen er 8 prosent.

Tabell 36 Andel som mangler forbruksgoder, etter type synshemming. 2017. Prosent

	TV	PC	Internett	Vaske-maskin	Bytte møbler	Bil	Minst ett forbr. gode	Antall personer
Alle synshemmede	0,3	0,1	0,1	0	9	2	10	389
Ikke medfødt	1	0,1	0	0	9	2	10	229
Medfødt	0	0	0,2	0	8	1	9	160
Type synshemming								
Svaksynt	0	0	0,2	0	7	1	7	114
Sterkt svaksynt	1	0	0	0	13	3	14	119
Blind	0,4	0,3	0	0	7	4	7	133
Befolkningen	1	1	1	0,1	6	4	8	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Til sist har vi kartlagt ulike typer sosiale goder og om man mangler disse godene på grunn av økonomi. De sosiale godene vi har kartlagt er: om man kan reise på en ukes feie i året, har mulighet til å gå ut med venner eller familie for å spise eller drikke noe minst en gang i måneden, har regelmessige fritidsaktiviteter eller har mulighet til å bruke litt penger på seg selv minst en gang i uka uten å måtte snakke med andre i husholdningen om det først. Her er finner vi en liten forskjell mellom synshemmede og befolkningen i helhet – 12 prosent av både synshemmede mot 8 prosent befolkningen mangler minst et sosialt gode på grunn av økonomi. Det er ikke store forskjeller mellom ulike grupper av synshemmede, men sterkt synshemmede skiller seg noe mer negativt ut.

Tabell 37 Andel som mangler sosiale goder, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Ferie	Spise ute	Fritids-aktivitet	Bruke penger på seg selv	Minst ett sosialt gode	Antall personer
Alle synshemmede	5	3	4	4	12	389
Ikke medfødt	6	4	5	5	14	229
Medfødt	3	1	2	3	7	160
Type synshemming						
Svaksynt	5	1	2	2	7	114
Sterkt svaksynt	6	6	5	8	19	119
Blind	3	0,4	6	3	6	133
Befolkningen	5	3	3	3	8	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

10. Arbeid

I undersøkelsen kartlegger vi også hva slags økonomisk status man har. For hver måned i løpet av året skal man svare på hva som er ens hovedaktivitet, det vil si om man anser selv som heltidsansatt, deltidsansatt, arbeidsledig, pensjonist, uføretrygdet, skoleelev/student, hjemmearbeidene eller i verneplikt. Dette er altså egenrapporter aktivitet og ikke knyttet til formell status, som at man har en arbeidskontrakt eller om man eksempelvis får utbetalt ulike former for trygd. Det er langt færre synshemmede som svarer at de er heltids yrkesaktive. 17 prosent av de synshemmede svarer dette, mot 44 prosent i befolkningen. Det er markant større andel av de med medfødt synshemming som er fulltidstyrkesaktive sammenlignet med de som har fått en synshemming i løpet av livet, 31 mot 10 prosent. Sterkt svaksynte rapporterer også i større grad enn blinde og svaksynte at de er heltidsarbeidende, men dette er ikke en statistisk signifikant forskjell. En større andel av synshemmede svarer at de er uføre eller ikke i stand til å arbeide når man sammenligner med befolkningen i helhet. 27 prosent av synshemmede rapporterer om dette, mot 6 prosent i befolkningen. Andelen som er deltids yrkesaktive, arbeidsledige, studenter og pensjonister er på samme nivå blant synshemmede som i befolkningen for øvrig. Som gruppe er det like stor andel synshemmede som i befolkningen som oppgir at de er arbeidsledige, men det er imidlertid en høyere andel blinde som svarer dette (13 prosent), sammenlignet med svaksynte og sterkt svaksynte (4 prosent). Dette er en statistisk sikker forskjell.

Tabell 38 Økonomisk status, etter type synshemming. 2017. Prosent

	Yrkesaktiv heltid	Yrkesaktiv deltid	Arbeids- ledig	Student	Alders- eller afp pensjonist	Ufør eller ikke i stand til å arbeide	Antall personer
Alle synshemmede	17	9	5	7	34	27	389
Ikke medfødt	10	8	6	5	42	29	229
Medfødt	31	11	4	12	18	23	160
Type synshemming							
Svaksynt	16	7	4	7	39	27	114
Sterkt svaksynt	22	9	4	8	29	27	119
Blind	13	11	11	8	26	31	133
Befolkningen	44	6	3	6	35	6	6179

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Om man er student, i arbeid eller pensjonist henger selvfølgelig sammen med i hvilken alder man er i. Det er i hovedsak de samme kjønnsforskjellene blant synshemmede som vi finner ellers i befolkningen. Det som skiller seg litt ut er at en litt større andel synshemmede menn er yrkesaktive på deltid og at det er en relativt mye større andel synshemmede kvinner som er uføre. Når det gjelder forskjeller etter alder er det spesielt i alderen 25-66 år, altså når de aller fleste er yrkesaktive at vi finner de største forskjellene på synshemmede og den øvrige befolkningen i andelen som er yrkesaktive.

Tabell 39 Økonomisk status, etter kjønn og alder. 2017.Prosent

	Yrkesaktiv heltid	Yrkesaktiv deltid	Arbeidsledig	Student	Alders- eller afp pensjonist til å arbeide	Ufør eller ikke i stand å arbeide	Antall personer
Alle synshemmede	17	9	5	7	34	27	389
Kjønn							
Menn	18	7	5	8	39	22	162
Kvinner	16	10	5	7	29	32	227
Aldersgruppe							
16-24 år	2	5	11	63	0	10	38
25-44 år	41	9	11	10	0	30	88
45-66 år	21	17	6	2	5	50	132
67 år og over	2	0	0	1	94	1	131
Befolkningen	44	6	3	6	35	6	6179
Kjønn							
Menn	48	3	3	5	37	4	3165
Kvinner	41	9	4	6	33	7	3014
Aldersgruppe							
16-24 år	27	5	7	61	0	0	784
25-44 år	77	8	6	6	0	4	1855
45-66 år	67	9	3	1	7	13	2347
67 år og over	4	2	0	0	94	0	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

I tillegg til å spørre om hva slags hovedaktivitet man selv anser at en gjør, kartlegger vi også om man er sysselsatt etter om man har utført inntektsgivende arbeid. For å kartlegge andel sysselsatte spør vi om en har utført inntektsgivende arbeid av minst en times varighet forrige uke. Hvis man svarer nei får man oppfølgingsspørsmål om man har vært midlertidig borte eller hadde fri den samme uka. Det er andelen som har svart ja på dette som utgjør andel sysselsatte. 32 prosent av de synshemmede er sysselsatt etter denne definisjonen, den tilsvarende andelen i befolkningen er 55 prosent. Vi finner de samme kjønns- og aldersforskjellene blant synshemmede som i befolkningen som helhet. Tar en utgangspunkt i ulike grupper av synshemmede som er det en lavere andel sysselsatte blant de som ikke har medfødt synshemming. 22 prosent av dem som har fått en synshemming i løpet av livet er sysselsatt, mot 51 prosent av dem med medfødt synshemming. De som er sterkt svaksynte har den høyeste andelen sysselsatte, etterfulgt av blinde og svaksynte.

De som svarer at de ikke arbeidet forrige uke, eller eventuelt var borte fra arbeidet får spørsmål om man forsøker og så arbeid. Det er lik andel synshemmede som er aktivt arbeidssøkende sammenlignet med befolkningen som helhet, 3 prosent av de synshemmede og 2 prosent i befolkningen svarer at de aktivt har forsøkt å få arbeid i løpet av siste måned.

Tabell 40 Andel sysselsatte og andel arbeidssøkende, etter type synshemming, alder og kjønn. 2017. Prosent

	Sysselsatt	Aktiv arbeids- søkende	Antall personer
Synshemmede i alt	32	3	389
Ikke medfødt	22	2	229
Medfødt	51	3	160
Type synshemming			
Svaksynt	27	3	114
Sterkt svaksynt	39	3	119
Blind	32	2	133
Kjønn			
Menn	32	2	162
Kvinner	33	3	227
Aldersgruppe			
16-24 år	25	9	38
25-44 år	57	8	88
45-66 år	42	1	132
67 år og over	7	.	131
Befolkningen i alt	55	2	6179
Kjønn			
Menn	56	3	3165
Kvinner	54	2	3014
Aldersgruppe			
16-24 år	56	12	784
25-44 år	88	4	1855
45-66 år	78	1	2347
67 år og over	10	.	1193

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017 –Hovedundersøkelse og tilleggsutvalg synshemmede. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg A: Utvalgsusikkerhet

Utvalgsusikkerhet og feilmarginer

I utvalgsundersøkelser kan vi ikke vite med sikkerhet om det resultatet vi får, er det samme som vi ville fått om vi hadde foretatt en totaltelling. Dette kalles utvalgsusikkerhet. Utvalgsusikkerheten øker når antallet personer i utvalget er lite. Noen av gruppene vi ser på i denne rapporten utgjør relativt få personer. Når man har et lite antall observasjoner vil det være forholdsvis stor usikkerhet knyttet til andelene og forskjeller mellom grupper vil dermed i stor grad være statistisk usikre. I dette notatet kommenterer vi ikke dette i hvert enkelt tilfelle underveis, men fremhever om forskjeller er sikre eller usikre der det er spesielt interessant. Og som hovedregel kommenterer vi kun på statistisk sikre forskjeller.

Fordi utvalget er trukket etter reglene for tilfeldig utvalg, er det mulig å beregne hvor stor utvalgsvariansen kan ventes å bli. For å måle usikkerheten i resultatet for et kjennemerke kan man benytte standardfeilen. Størrelsen på standardfeilen øker når antall observasjoner minker og når prosenttallet man ønsker å si noe om nærmer seg 50. Tabell A1 viser størrelsen på standardfeilen for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser for et utvalg som er trukket etter regler for tilfeldig utvalg. I denne tabellen har vi inkludert de ulike gruppene som brukes underveis i denne rapporten, og antallet observasjoner for hver av gruppene er lik det antallet de utgjorde i Levekårsundersøkelsen 2017, både hovedundersøkelsen og for tilleggsutvalget av synshemmede.

Ved hjelp av standardfeilen kan man beregne et intervall som med en bestemt sannsynlighet inneholder den sanne verdi av en beregnet størrelse (den verdien vi ville ha fått dersom vi hadde foretatt en totaltelling i stedet for en utvalgsundersøkelse). Slike intervaller kalles konfidensintervaller. Et eksempel kan illustrere usikkerheten knyttet til analyser av små grupper. Hvis vi eksempelvis observerer at 10 prosent av personene som er blinde har oppgitt at de har skrevet et innlegg i en avis eller tidsskrift, kan vi ved hjelp av standardfeilen beregne et konfidensintervall som med en bestemt sannsynlighet inneholder den sanne verdien i populasjonen. Vi finner i tabell A1 at anslaget på standardfeilen til det observerte prosenttallet på 10 er 2,6 hvis antall observasjoner er 134. For å regne ut konfidensintervallet bruker vi da formelen $\text{observert prosentandel} \pm (2 \times \text{standardfeil})$. Vi får da et konfidensintervall for den sanne verdien som går fra 4,8 til 15,2 prosent. Ser vi på en enda mindre gruppe blir konfidensintervallet videre, og det blir også videre dersom den observerte prosentandelen nærmer seg 50. Til sammenligning kan vi beregne konfidensintervall for en observert prosentandel på 35 i hele befolkningen. Da får vi et intervall fra 33,8 til 36,2 prosent.

**Tabell A1 Forventet standardfeil for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser.
Befolkningen 16 år og over**

	n:	95 5	90 10	85 15	80 20	75 25	70 30	65 35	60 40	50 50
Synshemmede	391	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5
Ikke medfødt	162	1,7	2,4	2,8	3,2	3,4	3,6	3,8	3,9	3,9
Medfødt	229	1,4	2,0	2,4	2,6	2,9	3,0	3,2	3,2	3,3
Type synshemming										
Svaksynt	114	2,1	2,8	3,4	3,8	4,1	4,3	4,5	4,6	4,7
Sterkt svaksynt	120	2,0	2,8	3,3	3,7	4,0	4,2	4,4	4,5	4,6
Blind	134	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,1	4,2	4,3
Kjønn										
Menn	162	1,7	2,4	2,8	3,2	3,4	3,6	3,8	3,9	3,9
Kvinner	229	1,4	2,0	2,4	2,6	2,9	3,0	3,2	3,2	3,3
Aldersgruppe										
16-24 år	38	3,6	4,9	5,9	6,6	7,1	7,5	7,8	8,1	8,2
25-44 år	89	2,3	3,2	3,8	4,3	4,6	4,9	5,1	5,2	5,3
45-66 år	132	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,2	4,3	4,4
67 år og over	132	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,2	4,3	4,4
Befolkningen	6179	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Kjønn										
Menn	3165	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Kvinner	3014	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9
Aldersgruppe										
16-24 år	784	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8
25-44 år	1855	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2
45-66 år	2347	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
67 år og over	1193	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4

Ofte er det ønskelig å sammenlikne prosenttall for flere grupper. Når to usikre tall sammenliknes, vil usikkerheten til forskjellen mellom dem bli større enn usikkerheten knyttet til hvert enkelt tall. Vi ønsker ofte å sammenligne andelen med en gitt egenskap i to forskjellige grupper. Det vi ønsker å vite, er om disse andelene er forskjellige i populasjonen vår, mens dataene vi har tilgang til bare er et utvalg fra denne populasjonen. Utvalgsdata er beheftet med usikkerhet, og en forskjell mellom andelene i utvalget trenger ikke å bety at det faktisk er en forskjell i populasjonen. For å finne ut om en forskjell i utvalgsandeler reflekterer en reell forskjell i populasjonen, eller om den like gjerne kan forklares ved tilfeldigheter i utvalget, brukes hypotesetesting.

Kall de faktiske andelene i de to gruppene i populasjonen for henholdsvis p_1 og

p_2 , og de tilsvarende andelene i utvalget for \hat{p}_1 og \hat{p}_2 . Vi vil teste hypotesen $H_0: p_1 = p_2$ mot alternativet $H_1: p_1 \neq p_2$. For å teste H_0 , kan vi bruke følgende størrelse:

$$T = \frac{|\hat{p}_1 - \hat{p}_2|}{\sqrt{\hat{p}_0(100 - \hat{p}_0)\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

Over brøkstrekken har vi differansen mellom andelene i utvalget. Under brøkstrekken har vi den estimerte standardfeilen til differansen mellom andelene i utvalget. Her

er \hat{p}_0 estimert andel dersom hypotesen H_0 er riktig⁵, og n_1 og n_2 er utvalgsstørrelsen i hver av de to gruppene.

Når H_0 er sann, dvs. når de to andelene i populasjonen faktisk er like, har T en kjent fordeling (tilnærmet standard normalfordeling). Hvis T blir unormalt stor eller liten sammenlignet med denne kjente fordelingen, kan vi derfor konkludere at H_0 antakeligvis er gal, og at det er rimelig å tro at populasjonsandelene er forskjellige.

Grensen for T er omtrent 2 på 5-prosentnivå (altså forkastes H_0 hvis T er større enn 2). Det betyr at det med denne grensen er 5 prosent sjanse for å feilaktig konkludere at det er en forskjell.

Eksempelvis kan vi se på om det er noen signifikant forskjell mellom blinde og svaksynte i andelen som svarer at de har dårlig eller svært dårlig helse. 12 prosent av blinde har dårlig eller svært dårlig helse, mens det samme er tilfellet for 23 prosent av svaksynte i utvalget. Tabell A1 viser at disse gruppene svarte henholdsvis 134 og 114 personer. Hvis vi setter inn tallene i formelen får vi:

$$T = \frac{|12 - 23|}{\sqrt{17,1(100 - 17,1) \left(\frac{1}{134} + \frac{1}{114} \right)}} = 2,3$$

T-verdien er altså 2,3 og er derfor større enn 2, som er grensen for signifikans på 5-prosentnivå. Vi kan derfor si med mer enn 95 prosent sikkerhet at forskjellen mellom gruppene ikke er tilfeldig.

⁵ \hat{p}_0 regnes ut med denne formelen: $\hat{p}_0 = \frac{n_1\hat{p}_1 + n_2\hat{p}_2}{n_1 + n_2}$ der \hat{p}_1 og \hat{p}_2 er andelene i utvalgene og n_1 og n_2 er utvalgsstørrelsene.

Tabellregister

Tabell 1 Egenvurdert helse, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	8
Tabell 2 Egenvurdert funksjonsevne, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	9
Tabell 3 Egenvurdert helse, etter alder og kjønn. 2017. Prosent.....	10
Tabell 4 Egenvurdert funksjonsevne, etter alder og kjønn. 2017. Prosent.....	11
Tabell 5 Andel med svært eller noe tyngende utgifter til medisinsk behandling, tannlege eller medisiner, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	12
Tabell 6 Andel med udekket behov for medisinsk behandling eller tannlege, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	13
Tabell 7 Kroppsmasseindeks, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	14
Tabell 8 Hvor mye tid til fysisk aktivitet på fritiden som gir økt puls, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	15
Tabell 9 Hvor ofte en spiser frukt eller bær, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	15
Tabell 10 Hvor ofte en spiser grønnsaker eller salat, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	15
Tabell 11 Andel som har utført friluftaktiviteter i løpet av siste 12 mnd, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	16
Tabell 12 Andel som har utført friluftaktiviteter i løpet av siste 12 mnd, etter alder og kjønn. 2017. Prosent.....	17
Tabell 13 Politisk deltakelse på ulike arenaer, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	18
Tabell 14 Politisk deltakelse på ulike arenaer, etter kjønn og alder. 2017. Prosent.....	19
Tabell 15 Medlemskap i ulike organisasjoner, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	20
Tabell 16 Medlemskap i ulike organisasjoner ,etter kjønn og alder. 2017. Prosent.....	21
Tabell 17 Aktivt medlemskap i organisasjoner, etter type organisasjon og type synshemming. 2017. Prosent.....	22
Tabell 18 Aktivt medlemskap i organisasjoner, etter type organisasjon, kjønn og alder. 2017. Prosent.....	22
Tabell 19 Frivillig arbeid etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt timer.....	23
Tabell 20 Frivillig arbeid for organisasjoner, etter kjønn og alder. 2017. Prosent og gjennomsnitt timer.....	24
Tabell 21 Hvor fornøyd en er med livet på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.....	25
Tabell 22 I hvilken grad en opplever at det en gjør i livet er meningsfullt på en skala fra 0-10, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.....	26
Tabell 23 Hvor stor del av tiden i går en følte seg glad, bekymret eller nedfor og trist, etter type synshemming. 2017. Gjennomsnittsskår.....	27
Tabell 24 Hvor mange som står en så nær at en kan regne med dem viss en får store personlige problemer, etter antall personer og type synshemming. 2017. Prosent.....	28
Tabell 25 Sosialt nettverk, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	29
Tabell 26 Folk flest er til å stole på (10) eller en kan ikke være for forsiktig (0), etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.....	30
Tabell 27 Folk flest vil behandle deg rettferdig (10) eller de vil utnytte deg (0), etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnittsskår.....	30
Tabell 28 Disposisjonsform på bosted, trangboddhet og størrelse på bosted, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt.....	32
Tabell 29 Disposisjonsform på bolig og trangboddhet, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	33
Tabell 30 Boligstandard, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	34
Tabell 31 Boligøkonomi, etter type synshemming. 2017. Prosent og gjennomsnitt kroner.....	34
Tabell 32 Betalingsproblemer, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	35
Tabell 33 Økonomisk romslighet, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	35
Tabell 34 Økonomisk romslighet, etter alder, husholdningstype og utdanning. 2017. Prosent.....	36

Tabell 35 Andel som mangler ulike grunnleggende goder, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	37
Tabell 36 Andel som mangler forbruksgoder, etter type synshemming. 2017. Prosent.....	37
Tabell 37 Andel som mangler sosiale goder, etter type synshemming. 2017. Prosent	38
Tabell 38 Økonomisk status, etter type synshemming. 2017. Prosent	39
Tabell 39 Økonomisk status, etter kjønn og alder. 2017. Prosent	40
Tabell 40 Andel sysselsatte og andel arbeidssøkende, etter type synshemming, alder og kjønn. 2017. Prosent	41

